

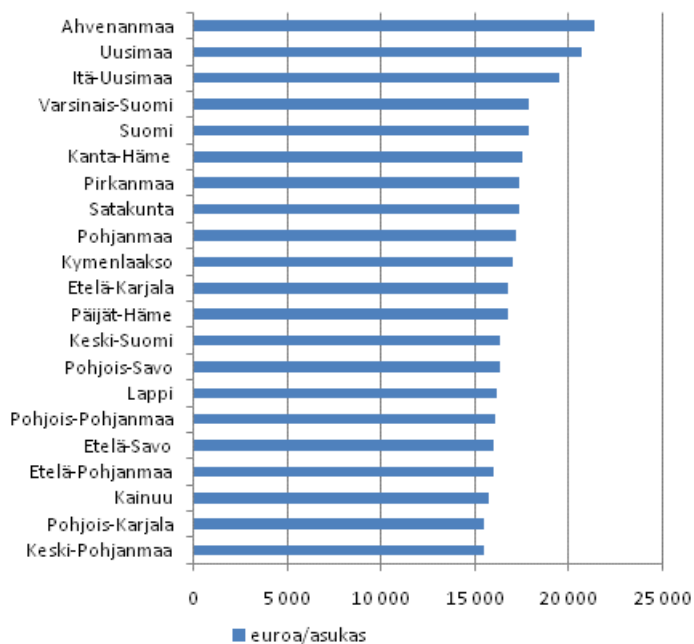
Aluetilinpito 2009,

kotitalouksien aluetilit

Kotitalouksien käytettävissä olevat tulot lievässä nousussa taantumasta huolimatta

Ahvenanmaan kotitalouksilla oli vuonna 2009 eniten käytettävissä olevia tuloja. Manner-Suomessa eniten käytettävissä olevia tuloja oli uusimaalaisilla, 20 700 euroa tuloa asukasta kohti. Koko maan keskiarvo oli 17 900 euroa asukasta kohti.

Käytettävissä olevat tulot maakunnittain asukasta kohden vuonna 2009, euroa

Kun ahvenanmaalaisten kotitalouksien saamista palkoista ja muista palkansaajakorvauksista, omaisuus- ja muista tulosta sekä sosiaalietuuksista vähennetään maksetut tuloverot, sosiaaliturvamaksut ja muut maksetut tulonsiirrot, jää Ahvenanmaalla asuvan kulutukseen ja säästämiseen käytettäväksi tuloksi 21 400 euroa. Manner-Suomessa eniten käytettävissä olevia tuloja oli uusimaalaisilla, 20 700 euroa tuloa

asukasta kohti. Koko maan keskiarvo oli 17 900 euroa asukasta kohti. Ahvenanmaan ja Uudenmaan lisäksi myös Itä-Uudenmaan ja Varsinais-Suomen käytettävissä olevat tulot ylittivät koko maan keskiarvon. Mediaanimaakunnissa Etelä-Karjalassa ja Päijät-Hämeessä hieman alle 17 000 euron käytettävissä oleva tulo jää noin kuusi prosenttia koko maan keskimääräisestä tasosta.

Tiedot perustuvat Tilastokeskuksen julkaisemiin kotitalouksien aluutilien tietoihin vuodelta 2009. Vuoden 2009 laskelmissa on käytetty heinäkuussa 2011 tarkistettuja kansantalouden tilinpidon lukuja. Laskelma kattaa vain vuoden 2009. Tarkistettuihin kansantalouden tilinpidon lukuihin perustuvat vuoden 2009 kanssa vertailukelpoiset tiedot vuosille 2000-2008 julkaistaan ensi vuonna. On huomattava, että tietokantatauluissa tiedot esitetään kahdessa osassa. Vuosia 1995-2008 koskevat tiedot esitetään omassa osassa ja vuotta 2009 koskevat tiedot omassa osassa. Rakenne on yhtenevä 30.11.2011 julkaistujen Aluutilinpidon tuotanto- ja työllisyystietojen kanssa.

Vuotta 2009 voidaan kuitenkin vertailla aiempiin vuosiin karkealla tasolla. Käytettävissä olevat tulot ovat vuoden 2009 lamasta huolimatta kasvaneet suurimmassa osassa maakunnista. Suurinta kasvu on ollut Uudellamaalla, noin viisi prosenttia vuoteen 2008 verrattuna. Ahvenanmaalla ja Kanta-Hämeessä kasvu on ollut neljän prosentin luokkaa. Kuudessa maakunnassa käytettävissä olevan tulon kehitys on ollut negatiivista. Eniten tulot ovat laskeneet Etelä-Savossa ja Etelä-Pohjanmaalla, noin kaksi prosenttia vuoteen 2008 verrattuna.

Liitetaulukossa 1. on esitetty käytettävissä olevat tulot asukasta kohden maakunnittain vuonna 2009.

Sisällys

Taulukot

Liitetaulukot

Liitetaulukko 1. Kotitalouksien käytettävissä olevat tulot maakunnittain vuonna 2009, euroa/asukas4

Laatuseloste: Aluetilinpito.....5

Liitetaulukot

Liitetaulukko 1. Kotitalouksien käytettävissä olevat tulot maakunnittain vuonna 2009, euroa/asukas

Maakunta	Euroa/asukas
Ahvenanmaa	21 400
Uusimaa	20 700
Itä-Uusimaa	19 500
Suomi	17 900
Varsinais-Suomi	17 900
Kanta-Häme	17 500
Satakunta	17 400
Pirkanmaa	17 400
Pohjanmaa	17 200
Kymenlaakso	17 000
Päijät-Häme	16 800
Etelä-Karjala	16 800
Pohjois-Savo	16 300
Keski-Suomi	16 300
Lappi	16 200
Pohjois-Pohjanmaa	16 100
Etelä-Pohjanmaa	16 000
Etelä-Savo	16 000
Kainuu	15 700
Pohjois-Karjala	15 500
Keski-Pohjanmaa	15 500

Laatuseloste: Aluetilinpito

1. Tilastotietojen relevanssi

1.1 Tilaston tarkoitus

Aluetilinpito on kansantalouden tilinpidon alueellinen tarkennus. Aluetilinpito sisältää monipuolista tietoa Suomen aluetalouksien rakenteista ja kehityksestä. Aluetilinpito jakaantuu tilastollisen perusyksikön mukaan ensinnäkin tuotantoa, työllisyyttä ja investointeja kuvaavaan varsinaiseen aluetilinpitoon sekä toisaalta kotitalouksien tuloja ja tulonkäyttöä kuvaaviin kotitalouksien aluetileihin.

Aluetilinpidon tietoja käytetään alueellisten viranomaisten päätöksenteon ja seurannan apuna. Kotimaisessa päätöksenteossa maakuntien liitot toimivat aluekehittämismääräyksinä, jolloin korostuu maakuntatason merkitys (Alueiden kehittämislaki, annettu Helsingissä 12. päivänä heinäkuuta 2002). Euroopan Unionissa suuraluetaso on tärkeä aluepolitiikassa, koska rakennerahastojen tukikelpoisuus määritellään suuralueittain lasketun alueellisen bruttokansantuotteen perusteella.

1.2 Tilaston käsitteet ja luokitukset

Aluetilinpidoissa käytetään pääsääntöisesti samoja käsitteitä kuin kansantalouden tilinpidossa. Aluetilinpito poikkeaa kansantalouden tilinpidon järjestelmästä tuotantoa kuvaavassa tilastossa aputoimipaikkojen käsittelyn osalta. Kotitalouksien aluetileillä ovat tuloissa mukana työsuhteoptiot sekä omaisuuden luovutusvoitot ja -tappiot, jotka koko maan tilinpidossa on jätetty kirjaamatta aluetilinpidon kuvauspiiriin kuuluville tileille.

1.2.1 Aluetilinpidon erityispiirteet

Ulkoalue on aluetilinpitoon kuuluva käsite. Ulkoalueelle kuuluva taloudellinen toiminta sisältyy Suomen talousalueeseen ja siten kansantalouden tilinpidon kuvauspiiriin. Ulkoalueen toimintoja ei voida kuitenkaan kohdentaa millekään Suomen maantieteelliselle alueelle. Näitä toimintoja ovat esimerkiksi Suomen suurlähetystöt ulkomailla ja rauhanturvajoukot. Aluetilinpidoissa ulkoalueesta on muodostettu varsinaisten maantieteellisten alueiden lisäksi oma erillinen alueensa.

Aputoimipaikka on aluetilinpidoissa erityisongelma, koska se kansantalouden tilinpidon laskentamenetelmän mukaan ei varsinaisesti tuota mitään sijaintialueellaan. Aputoimipaikkoja ovat esimerkiksi yrityksen pää-, myynti- yms. konttorit, jotka palvelevat yrityksen varsinaisten tuotantoyksiköiden toimintaa.

Aputoimipaikka voi palvella eri alueilla sijaitsevia yksiköitä. Sen alueellisessa kohdentamisessa noudatetaan kotipaikkaperiaatetta, jolloin aputoiminnot kohdistetaan sille alueelle, jolla ne sijaitsevat.

Aputoimipaikan toimiala määräytyy samalla tavalla kuin kansantalouden tilinpidossa. Tämän mukaan aputoimipaikka kohdistetaan sille toimialalle, jolle sen palvelemien yksiköiden arvonlisäyksen pääosa on luokiteltu.

Koska kansantalouden tilinpidossa aputoimipaikkojen tuotos ei vastaa yrityksen liikevaihtoa eikä muita tuloslaskelman eriä, on aluetilinpidoissa osalle aputoimipaikoista estimoitava ylimääräistä liikevaihtoa ja muita eriä, joiden perusteella aputoimipaikoille voidaan kohdentaa aluetilinpidon taloustoimia. Yrityksen vakiotuottavuuteen perustuvilla laskelmilla aputoimipaikoille lisätään tuotosta, välituotekäyttöä sekä arvonlisäystä. Saman suuruiset erät vähennetään yrityksen varsinaisilta toimipaikoilta. Tällöin pysytään kansantalouden tilinpidon asettamassa kokonaiskehikossa.

Eräitä tuloeriä ei ole kansantalouden tilinpidossa kirjattu aluetilinpidon kuvausalueen piiriin. Työnantajan työntekijälle suuntaamat optioetuudet ovat kotitalouksien aluetileillä mukana osana palkansaajakorvauksia, vaikka vastaavaa erää ei ole esitetty aluetilinpidon tuotantopuolella eikä kansantalouden tilinpidossa. Vastaavasti kotitalouksien omaisuustuloihin on laskettu mukaan omaisuuden myynnin luovutusvoitot ja -tappiot. Nämä tuloerät ovat mukana, koska ne vaikuttavat merkittävästi kotitalouksien ensitulon ja käytettävissä olevan tulon alueelliseen jakaumaan. Kotitalouksien aluetilien tiedot on myös saatavilla täysin kansantalouden tilinpidon mukaisina. Nämä tiedot toimitetaan myös Eurostatin.

1.2.2 Tilaston yksiköt, luokitukset

Aluetilinpidoissa käytetään tilaston perusyksikkönä sekä toimipaikkaa että institutionaalista yksikköä. Tuotannon ja työllisyyden aluetileillä käytetään laskennassa perusyksikkönä toimipaikkaa, jolle löytyy yksikäsitteinen kotipaikka ja toimiala. Kotitalouksien aluetileillä käytetään puolestaan institutionaalista yksikköä eli kotitaloutta. Kotitalous on yksialueinen institutionaalinen yksikkö, joka kohdennetaan ensisijaisen asunnon sijaintikuntaan.

Aluetilinpidojen luokitukset ovat samat kuin kansantalouden tilinpidoissa. Tilastossa ovat käytössä vuosi-, taloustoimi-, toimiala-, ja sektoriluokitukset. Vuosi on kalenterivuosi. Lisäksi aluetilinpidoissa on käytössä alueluokitus, joka vastaa EU:n yhtenäistä alueyksikköjen NUTS -luokitusta. Käytössä on aikasarjan viimeisimmän vuoden mukainen alueluokitus maakunta- ja seutukuntatasolla.

1.2.3 Tuotanto-, työllisyys- ja investointitilit

Aluetilinpidojen laskentakehikko noudattaa kansantalouden tilinpidojen järjestelmää edellä mainituin poikkeuksin. Tilijärjestelmä esitetään tiliristikkoina, joissa taloustoimet jaetaan resursseihin ja käyttöön. Tässä käsitteet esitellään bruttomuodossa, jolloin kiinteän pääoman kulumista ei ole vähennetty. Kiinteän pääoman kulumisen laskelmat edellyttäisivät alueittaisen pääomakannan arvioimista, jollaista ei tällä hetkellä ole olemassa.

Tuotantotilillä tuotos, väliuotekäyttö ja arvonlisäys lasketaan toimialoittein ja sektoreittain. Bruttokansantuote markkinahintaan lasketaan aluetilinpidojen järjestelmässä vain aluetasolla.

Tulonmuodostustili kuvaa kuinka arvonlisäys jakautuu alaeriin kuten palkansaajakorvauksiin, muihin tuotantoveroihin ja -tukipalkkioihin sekä toimintaylijäämään. Tulonmuodostustilin käytön eristä aluetilinpidoissa lasketaan vain palkansaajakorvaukset.

Alueellisia vertailuja tehtäessä on hyvä muuntaa arvonlisäys tai vastaava vertailukelpoiseksi alueiden välillä. Yleensä suhteutetaan tarkasteltava erä alueelle rekisteröityyn väestöön. Aluetilinpidojen väestökäsitteenä käytetään keskiväkilukua, joka perustuu kyseessä olevan vuoden viimeisimmän päivän ja edellisen vuoden viimeisimmän päivän väkilukujen keskiarvoon. Aluetasolla työmatkailu aluerajojen yli voi häiritä alueellisia vertailuja. Aluetilinpidoissa voi arvonlisäyksen suhteuttaa myös alueen työllisyyteen, jolloin kuvataan alueen tuotannon aikaansaamiseen osallistunutta työvoimaa.

Kiinteän pääoman bruttomuodostus on siinä mielessä bruttoerä, ettei pääoman kulumista ole vähennetty. Siitä on kuitenkin vähennetty kiinteän pääoman myynnit. Kiinteän pääoman bruttomuodostus kuvaa tuotantomahdollisuuksien muutosta alueella.

1.2.4 Kotitalouksien aluetilit

Kotitalouksien aluetilit sisältävät ensitulon jakotilin ja tulojen uudelleenjaon tilin EKT 1995:ssä esitetyt jakotaloustoimet. Ensitulon jakotilillä kirjataan tuotantotekijäkorvauksia ja tulojen uudelleenjakotilillä on tulonsiirtojen luonteisia eriä.

Ensitulon jakotilin aloittavat tasapainoerät ovat toimintaylijäämä ja sekatalo. Kotitalouksien toimintaylijäämä vastaa asunnonomistajien saamaa omistusasumisen tuloa. Sekatalo sisältää ne tuloerät, joita ei voida erotella yrittäjä-kotitalouden ja sen omistaman yrityksen välillä. Ensitulo on ensitulon jakotilin päättävä tasapainoerä.

Tulojen uudelleenjaon tili alkaa ensitulolla, joka on siirretty ensitulon jakotilin käyttö puolelta tulojen uudelleenjakotilin avaavaksi resurssiksi. Tulojen uudelleenjaon jälkeen tili päättyy käytettävissä olevaan tuloon.

Käytettävissä olevaa tuloa asukasta kohti voidaan pitää alueen materiaalista elintaso-kuvaavana mittarina. Ainakin se sopii paremmin alueen elintason arvioimiseen kuin arvonlisäys, joka kuvaa alueen tuotantoa. Kansainvälisissä elintasovertailuissa sen sijaan institutionaaliset rakenteet poikkeavat hyvinkin paljon maiden välillä. Eri sektorit eivät tuota samoja palveluja samoihin hintoihin kaikissa maissa. Esimerkiksi terveys- ja koulutuspalvelut eivät ole yhtä edullisesti kansalaisten käytettävissä eri maissa. Onkin hyvä korostaa käytettävissä olevan tulon roolia kansallisena elintasomittarina, kun puolestaan arvonlisäys per asukas voi kuvata paremmin elintasoeroja kansainvälisissä vertailuissa.

1.3 Euroopan kansantalouden tilinpito- ja aluetilinpitojärjestelmä

Aluetilinpito noudattaa Euroopan kansantalouden tilinpitojärjestelmää 1995 (EKT 1995). Kesäkuussa 1996 EU:n neuvosto on komission ehdotuksesta antanut dokumentille EKT 1995 vankan oikeudellisen perustan (asetus Euroopan kansantalouden tilinpito- ja aluetilinpidoon järjestelmästä).

Euroopan unionin tilastotoimisto Eurostat on koonnut tilastollisten alueyksiköiden nimikkeistön (NUTS), jotta EU:n alueellisten tilastojen laadinnassa olisi käytettävissä yksi yhtenäinen jako alueellisiin yksiköihin. NUTS:illa ei ole ollut itsenäistä oikeudellista asemaa ennen 11.7.2003 voimaan astunutta NUTS -asetusta (1059/2003).

2. Tilastotutkimuksen menetelmäkuvaus

Aluetilinpito kuvaa Suomen talousalueella tapahtuvaa taloudellisen toiminnan alueellista sijoittumista. Suomen talousalue koostuu niistä institutionaalisista yksiköistä, joiden taloudellisen mielenkiinnon keskus on Suomen talousalueella.

Aluetilinpidoissa käytetään lähteinä laajalti Tilastokeskuksen ja eräiden muiden tilastotuottajien aineistoja. Laajassa käytössä ovat erilaiset rekisteripohjaiset aineistot. Tärkeimmät aineistot ovat Tilastokeskuksen yritys- ja toimipaikkarekisteri, yritysten rakennetilasto, Valtiokonttorin tilivirastoaineisto, Verohallituksen henkilöveroaineisto, Tilastokeskuksen tulonjakotilasto sekä asuntokantatiedot yhdistettynä vuokratietoihin. Aluetilinpidoon taloustoimien kehikkona on kansantalouden tilinpito.

Alueellistamisen menetelmät jaetaan neljään pääluokkaan. Nämä menetelmät esitetään alla preferenssijärjestyksessä, eli aina olisi käytettävä järjestysluvultaan pienempää menetelmää mikäli mahdollista.

1. Alhaalta ylös -menetelmä
2. Yritysjako
3. Toimialajako
4. Ylhäältä alas -menetelmä

Alhaalta ylös -menetelmä tarkoittaa, että kaikki tai melkein kaikki tieto on saatavilla toimipaikoittain. Yritysjakomenetelmässä joudutaan pääosa tai kaikki tiedoista jakamaan yritystasolta toimipaikoille. Toimialajako tarkoittaa, että kansantalouden tilinpidoon toimialan taloustoimet jaetaan toimialan toimipaikkojen kesken esimerkiksi liikevaihdon tai työllisten lukumäärän perusteella. Ylhäältä alas -menetelmässä toimialan ja taloustoimen tiedot jaetaan alueille indikaattorin avulla. Indikaattorin pitäisi mahdollisimman hyvin korreloida itse kuvattavan ilmiön kanssa.

Tiedot alueellistetaan noudattaen kotipaikkaperiaatetta. Sen mukaan tuotanto, työllisyys ja investointitiedot kohdistetaan tuotantoyksikön kotipaikkaan. Kotipaikka on kunta, jossa kyseessä oleva yksikkö sijaitsee. Samoin kotitalouksien luvut kohdistetaan kotitalouden kotipaikkaan eli siihen kuntaan, jossa kotitalouden jäsenet asuvat. Kotipaikkaperiaatteesta johtuen aluetilinpidoon järjestelmässä esiintyy kaksi erilaista lukua alueellisista palkansaajakorvauksista. Tuotantotilillä palkansaajakorvaukset kohdennetaan maksajan mukaan tuotantoyksikön kotipaikkaan ja ensitulon jakotilillä ne kohdennetaan saajan mukaan kotitalouden kotipaikkaan.

3. Tietojen oikeellisuus ja tarkkuus

Tiedot pohjautuvat kansantalouden tilinpidoon tietoihin. Samoin alueellistamisessa käytetään usein samoja perustilastoja kuin kansantalouden tilinpidoon laskelmissa. Kaikkea laskennassa tarvittavaa tietoa ei ole saatavissa alueittain ja siksi on välillä turvaututtava indikaattoripohjaisiin laskelmiin. Tietoihin liittyy sitä enemmän epävarmuutta mitä enemmän joudutaan käyttämään muita menetelmiä kuin puhdasta alhaalta ylös -menetelmää.

4. Julkaistujen tietojen ajantasaisuus ja oikea-aikaisuus

Tilasto ilmestyy vuosittain. Uusimman vuoden luvut ovat ennakkollisia.

Tilaston viive on tällä hetkellä tilastovuosi + 24 kuukautta. Nykyinen tuotantoaikataulu täyttää myös Euroopan unionin tilastotietojen toimitusaikataulun. Ensimmäiset tiedot toimitetaan Eurostatiin 24 kuukauden kuluttua tilastovuoden päättymisestä.

5. Tietojen saatavuus ja läpinäkyvyys/selkeys

Tiedot ovat saatavilla internetissä. Julkistus sisältää laatuselosteen, jossa esitellään tilaston laatimisen menetelmät. Lisäksi tietojen oikeellisuutta on tarkasteltu makrotilaston näkökulmasta. Lukujen tilastollisia ominaisuuksia on vaikea esitellä, koska luvut perustuvat moniin eri lähdeaineistoihin. Perustilastoissa on mukana sekä otos- että kokonaisaineistoja.

Aluetilinpidon tilaston käsitteet ja luokitukset ovat saatavilla Tilastokeskuksen käsite- ja luokitustietokannoissa. Kansantalouden ja aluetilinpidon järjestelmä on dokumentoitu myös Euroopan kansantalouden tilinpidon järjestelmässä 1995 (EKT 1995).

6. Tilastojen vertailukelpoisuus

Tuotannon ja työllisyyden aluetilien yhtenäinen aikasarja kattaa toistaiseksi vuodet 1975-2008. Tiedot ovat aluetilinpidon joulukuun 2010 julkistuksen mukaiset ja noudattavat toimialaluokitusta TOL2002 sekä kansantalouden tilinpidon reuna-arvoja. Kotitalouksien aluetilien vertailukelpoinen aikasarja-aineisto kattaa vastaavasti vuodet 1995-2008. Kotitalouksien aluetilien tiedot poikkeavat kansantalouden tilinpidosta kohdassa 1.2 mainitulla tavalla, mutta tiedot ovat tarvittaessa saatavissa myös täsmälleen kansantalouden tilinpidon mukaisina.

Tilastovuotta 2009 koskevat tiedot julkaistaan kansantalouden tilinpidon uudistuksen takia vuonna 2011 erillisinä yhtä vuotta koskevinä tilastoina. Tuotannon ja työllisyyden aluetilit julkaistiin 30.11.2011 uuden TOL2008-toimialaluokituksen mukaisina ja kotitalouksien aluetilit julkaistiin 16.12.2011. Aluetilinpidon vuoden 2011 julkaisujen reuna-arvot perustuvat kansantalouden tilinpidon 14.7.2011 julkaistuihin tietoihin.

Uudistetut aikasarjat vuodesta 2000 alkaen julkaistaan vuonna 2012.

7. Selkeys ja eheys/yhtenäisyys

Kansantalouden tilinpitäjärjestelmä muodostaa yhtenäisen ja selkeän talouden tarkastelukehikon. Siksi myös aluetilinpidon luvuilla on nämä ominaisuudet osana kansantalouden tilinpidon järjestelmää.

Lisätietoja

Riikka Tupala (09) 1734 3349

Aku Alanen (09) 1734 3320

Olli Pirinen (09) 1734 3365

Vastaava tilastojohtaja:

Ari Tyrkkö

aluetilinpito@tilastokeskus.fi

www.tilastokeskus.fi

Lähde: Aluetilinpito 2009, kotitalouksien aluetilit, Tilastokeskus